

Uppföljning av EU-politikens effekter på den biologiska mångfalden

SV

NATUR

Italienska Dolomiterna – rikt naturliv och biologisk mångfald på jordbruksmark

- Den biologiska mångfalden, dvs. de olika ekosystemen, arterna och generna, är världens naturkapital. Att bevara den biologiska mångfalden är därför en av de främsta miljöprioriteterna i EU.
- Eftersom det är en omöjlig uppgift att försöka mäta alla aspekter av den biologiska mångfalden har man utvecklat vissa Europatäckande indikatorer. De fungerar som ett snabbt och enkelt verktyg för att illustrera centrala aspekter och allmänna trender för den biologiska mångfalden i Europa.
- Indikatorerna för biologisk mångfald spelar också en viktig roll i den politiska beslutsprocessen, eftersom de ger en återkopplingsmekanism som visar om EU-politiken och åtgärderna har önskad effekt.
- De senaste indikatorbaserade bedömningarna visar att den biologiska mångfalden i Europa trots vissa framsteg fortfarande är allvarligt hotad.
- Beslutsfattarna har därför velat ta fram en ny EU-strategi för biologisk mångfald efter 2010 och mål för tiden fram till 2020.
- Som del av den processen har EU fastställt ett välfunderat grundscenari för år 2010. Tanken är att det ska fungera som referenspunkt för mätningar av framtida förändringar av den biologiska mångfalden, t.ex. som resultat av EU-insatser.
- Samtidigt fortsätter arbetet med att vidareutveckla indikatorerna för biologisk mångfald. EU ger också sitt stöd för grundforskning och övervakning både på europeisk och på global nivå för att hjälpa till att fylla kunskapsluckorna.

natur

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Faktum 1: Den biologiska mångfalden är en av de viktigaste miljöprioriteterna i EU

Den biologiska mångfalden, dvs. de olika ekosystemen, arterna och generna, är världens naturkapital. Biologisk mångfald är en förutsättning för hållbar utveckling och tillhandahåller livsnödvändiga produkter och tjänster som t.ex. föda, kolupptagning och vattenreglering – faktorer som är grunden för ekonomiskt välstånd, social välfärd och livskvalitet. Förlusten av biologisk mångfald är, tillsammans med klimatförändringarna, det största globala hotet mot miljön och leder till avsevärda ekonomiska förluster och minskad välfärd.

De 27 EU-länderna ser därför den biologiska mångfalden som en av de främsta miljöprioriteterna i EU. Därför har de åtagit sig att stoppa förlusten av biologisk mångfald inom sitt territorium och bidra till att betydligt skära ned förlusten på global nivå. Detta var den främsta drivkraften för utvecklandet av EU-åtgärdsplanen för biologisk mångfald 2006 och för upptrappning av insatserna för att helt och fullt genomföra fågeldirektivet och livsmiljödirektivet, som tillsammans bildar grundstommen för EU-lagstiftningen om bevarande av naturen.

Faktum 2: Indikatorerna för biologisk mångfald sammanfattar komplexa vetenskapliga data på enkelt sätt

Eftersom det är omöjligt att mäta alla aspekter av biologisk mångfald använder man i stället indikatorer. Med indikatorernas hjälp kan komplexa och olikartade uppsättningar vetenskapliga data sammanfattas på ett enkelt och klart sätt. Indikatorerna kan jämföras med t.ex. bränsle- eller temperaturmätaren i en bil. Mätarna på instrumentbrädan ger utslag om viktiga funktioner i bilen och hjälper föraren att åtgärda problem i tid, utan att föraren först måste förstå alla komplexa funktioner i motorn.

På samma sätt bildar indikatorerna för biologisk mångfald ett snabbt och enkelt verktyg för att få fram centrala aspekter och allmänna trender för den biologiska mångfaldens läge i Europa. De utgör också en vital del av de politiska processerna.

Med indikatorerna får man fram många viktiga uppgifter om de olika elementen i den biologiska mångfalden och ekosystemen i EU. Utöver att indikatorerna hjälper att utvärdera effekten av politiska beslut och särskilda åtgärder, ger de också hänvisning om hur politiken kan anpassas och förbättras enligt den biologiska mångfaldens behov.

Faktum 3: De europeiska indikatorerna för biologisk mångfald ger en bild av hur miljön mår

Europeiska kommissionen har sedan 2005 samarbetat med Europeiska miljöbyrån för att ta fram indikatorer för den biologiska mångfalden, de så kallade SEBI 2010-indikatorerna (SEBI står för Streamlining European Biodiversity Indicators). De ska användas för att mäta hur väl man lyckas hejda förlusten av biologisk mångfald i Europa fram till 2010.

De 26 SEBI-indikatorerna har valts ut med stor omsorg så att de kan ge sinsemellan relaterad information om den biologiska mångfaldens olika element. Vissa indikatorer används för direkt spårning av effekterna på ett bestämt element (t.ex. abundans och utbredning för en viss art), medan andra indikatorer ger information om viktiga hot (t.ex. trender för invasiva främmande arter), hållbar användning (t.ex. mängden död ved i skogar) eller ekosystemens integritet (t.ex. vattenkvalitet).

När indikatorerna togs fram var den viktigaste aspekten att se till att de är vetenskapligt robusta och har en bred geografisk räckvidd. Bland prioriteterna ingick också att kunna utnyttja alla vetenskapliga data som samlats in genom de regelbundna granskningarna inom EU-åtgärdsplanen för biologisk mångfald och de obligatoriska rapporterna som följer av de två naturdirektiven och andra relevanta EU-bestämmelser.

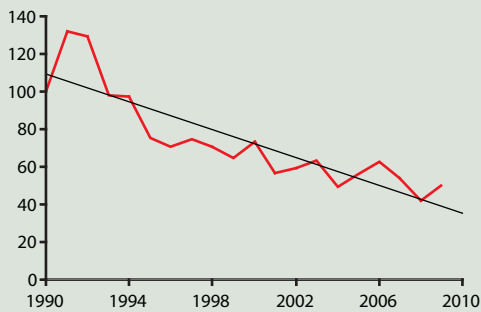
Faktum 4: De största hoten mot Europas biologiska mångfald finns kvar

Den senaste indikatorbaserade bedömningen visar att den biologiska mångfalden i Europa fortfarande har många allvarliga problem. Den minskning av vissa vanliga fåglar på jordbruksområden som har pågått sedan 90-talet verkar förvisso ha planat ut, men den dramatiska minskningen av fjärilar på gräsmarksområden (nästan 70 procent) fortsätter som förr och visar inga tecken på att avta. Upp till 25 procent av djurarterna i Europa (däggdjur, amfibiedjur, reptiler, fåglar och fjärilar) hotas av utrotning.

Vissa områden med rik biologisk mångfald, t.ex. gräsmarker och våtmarker, håller fortfarande på att krympa. Samtidigt har ytan för konstgjorda områden (industriområden, bostadsområden, transportinfrastruktur osv.) ökat med nästan 8 procent sedan 1990 (täckning på mer än 12 500 km²). Så betydande förändringar av markanvändningen

Trender för fjärilar på gräsmarksområden i Europa

Fjärilsbeståndet på gräsmarksområden har minskat med nästan 70 procent jämfört med 1990 ((populationsindex 1990 = 100))

leder inte bara till förlust och försämring av livsmiljöer, utan också till allvarlig fragmentering och hotande risk för deras förmåga att fortsätta leverera värdefulla varor och tjänster inom ekosystemet.

Bedömningen visar också att Europas ekosystemtjänster håller på att försämrats till den grad att de inte längre klarar av optimal leverans av grundläggande tjänster som pollinering av grödor, tillgång till ren luft och rent vatten eller kontroll av översvämningar och erosion.

Mer globalt sett visar Europas ekologiska fotavtryck att vår efterfrågan på naturresurser ger verkningar som sträcker sig långt över de geografiska gränserna. Befolkningen i Europa förbrukar för närvarande dubbla mängden naturresurser jämfört med vad marken och sjöar/hav kan leverera.

Läge och trender för ekosystemtjänster i EU

Ekosystem	Jordbruk	Skogar	Gräsmarker	Hedmark och buskmark	Våtmarker	Sjöar och floder
Tjänster						
Tillhandahållande						
grödor/trä	↓	↑			↓	
boskap	↓	=	=	=	↓	
vildväxande föda		↓	↓		=	
vedbränsle				=		
konventionell fiskeri					=	=
vattenbruk					↓	↓
genetik	=	↓	↓	=	=	
söttvatten		↓			↑	↑
Reglering						
pollinering	↑	↓	=			
klimat		↑		=	=	=
skadegörare	↑		=			
erosion		=	=	=		
vatten		=		↑	↑	=
vattenrening					=	=
risker					=	=
Kultur						
Rekreation	↑	=	↓	→	↑	=
Estetik	↑	=	=	=	↑	=

Trender mellan perioder

- ↑ Positiv ändring mellan perioderna 1950–1990 och 1990 till nu
- ↓ Negativ ändring mellan perioderna 1950–1990 och 1990 till nu
- = Ingen ändring mellan de två perioderna

Status för perioden mellan 1990 och nu

- Sämlre ■ Blandat ■ Bättre ■ Obekant □ Inte tillämpligt

(källa: EU-projektet RUBICODE)

EU-indikatorer för biologisk mångfald

Status och trender för den biologiska mångfaldens olika beståndsdelar

1. Abundans och utbredning för valda arter (t.ex. fåglar, fjärilar)
2. Ändringar av status för hotade arter
3. Ändringar av status för skyddade arter av europeiskt intresse
4. Trender för ekosystemens täckning
5. Trender för livsmiljöer av europeiskt intresse
6. Trender för genetisk mångfald hos domesticerade arter (boskap, grödor)
7. Täckning för särskilda nationella skyddsområden
8. Natura 2000-nätets täckning

Hot mot den biologiska mångfalden

9. Kritiska belastningar vid överflöd av kväve
10. Trender för invasiva främmande arter i Europa
11. Klimatförändringens inverkan på temperaturkänsliga arter

Ekosystemens integritet, varor och tjänster

12. Marint tropiskt index för sjöarna i Europa
13. Fragmentering av naturområden och delvis orörda naturområden
14. Fragmentering av flodsystem
15. Nivån av näringsämnen i vatten i övergångszoner, kustvatten och havsvatten
16. Kvaliteten hos sötvatten

Hållbar användning

17. Hållbart förvaltade skogsområden
18. Omfattningen av död ved i skogar
19. Kvävebalansen inom jordbruket
20. Områden som förvaltas med beaktande av den biologiska mångfalden
21. Läget för Europas handelsbestånd av fisk
22. Kvaliteten på spillvatten från fiskodlingar
23. De europeiska ländernas ekologiska fotavtryck på resten av världen

Övrigt

24. Patentansökningar baserade på genetiska resurser
25. Finansiering av förvaltningen av biologisk mångfald
26. Allmänhetens medvetenhet och deltagande

© David Kjær

Fjärilar är känsliga för miljöförändringar och därför goda indikatorer för biologisk mångfald

Vetenskaplig övervakning är en viktig del av den politiska processen

Mer information:

EU-politiken för biologisk mångfald

http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/index_en.htm

2010 års EU-grundscenari för den biologiska mångfalden

<http://www.eea.europa.eu/publications/eu-2010-biodiversity-baseline/>

Europeiska miljöbyråns (EEA) webbplats om SEBI 2010-indikatorerna för biologisk mångfald

<http://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/indicators>

EEA-rapport nr 4/2009 – Progress towards the European 2010 Biodiversity target (Framsteg mot det europeiska målet för biologisk mångfald 2010)

<http://www.eea.europa.eu/publications/progress-towards-the-european-2010-biodiversity-target>

Hälsokontroll av livsmiljöer och arter som är skyddade enligt livsmiljödirektivet

http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/index_en.htm

Internationella naturvårdsunionens (IUCN) röda listor för Europa

http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/index_en.htm

RUBCODE-projektet

RUBICODE är ett EU-finansierat forskningsprojekt för översyn och utveckling av koncept för dynamiska ekosystem och deras tjänster. De komponenter i den biologiska mångfalden som visar sig ge särskilda tjänster för samhället definieras och utvärderas i syfte att öka vårt förståande av deras värde och, som en följd, kostnaden för att förlora dem <http://www.rubicode.net>.

© Europeiska gemenskaperna, 2010
Kopiering tillåten med angivande av källan.

Faktum 5: EU-politiken har positiva effekter på flera områden

Det finns ändå vissa hoppgivande tecken på att EU-lagstiftningen har positiva effekter och bidrar till att åtminstone bromsa upp förlusten av biologisk mångfald i vissa områden. Natura 2000-nätet, som ska skydda nyckelområden för 1 500 sällsynta och hotade arter och livsmiljöer som berörs av de två naturdirektiven, är nu nästan färdigt.

Nätverket, som sträcker sig över alla de 27 EU-länderna, har fördubblats i storlek under de senaste tio åren. Det omfattar nu mer än 26 000 platser och täcker omkring 18 procent av mark- och vattenytan i EU. Likaså har vattenkvaliteten i de europeiska sötvattensjöarna och -floderna blivit bättre tack vare ramdirektivet för vatten och nitratdirektivet.

Faktum 6: Grundscenariet (2010) för den biologiska mångfalden fungerar som referens för framtiden

Enligt slutsatserna från den senaste indikatorbaserade bedömningen har EU inte lyckats nå det ursprungliga målet om att fram till 2010 stoppa förlusten av biologisk mångfald, trots framsteg inom vissa områden. Beslutsfattarna har därför utvecklat en ny strategi för biologisk mångfald efter 2010 och mål för 2020, med beaktande av återkopplingen från de använda indikatorerna.

Som en del av denna process har EU fastställt ett nytt grundscenari för biologisk mångfald som gäller år 2010. Detta grundscenari är det första av sitt slag i EU och ska fungera som en klar referenspunkt mot vilken framtida ändringar av den biologiska mångfalden kan bedömas, t.ex. för att utvärdera effekterna av politiska beslut och åtgärder.

Grundscenariot har en struktur där uppgifterna om den biologiska mångfaldens aktuella status är uppdelade enligt de största ekosystemtyperna: jordbruk, gräsmark, hedmark och buskmark, skogar, våtmark, sjöar och floder, kustvatten och havsvatten. Det ger också, för första gången, ett mått på förmågan hos olika ekosystem att leverera olika tjänster.

Faktum 7: Det behövs ytterligare forskning och övervakning som stöd för grundscenariot

De europeiska indikatorerna för biologisk mångfald och 2010 års grundscenari bygger på bästa tillgängliga information. De komplexa frågorna kring den biologiska mångfalden är fortfarande en stor utmaning och kunskapsluckor är fortfarande betydande inom många områden.

Under de kommande åren är det viktigt att se till att forskningen och övervakningen av biologisk mångfald inom EU och på global nivå klarar av att fylla dessa luckor. På så sätt fås en robust och bred kunskapsbas som stöd för framtida politik och åtgärder, och i slutändan en effektivare politik.

Europeiskt informationssystem för biologisk mångfald (Biodiversity Information System for Europe, BISE)

Grundscenariot för biologisk mångfald har stöd i det europeiska informationssystemet för biologisk mångfald som har inrättats av Europeiska miljöbyråns och Europeiska kommissionen.

Informationssystemet bildar en gemensam och enda punkt

för att registrera data och information om den biologiska mångfalden i EU. Systemet kopplar samman uppgifter om biologisk mångfald och ekosystemens tjänster och länkar till relaterade politikområden, miljödatacentraler, bedömningar och forskningsresultat från olika källor. Det är en viktig ny port till information om den europeiska biologiska mångfalden.

www.biodiversity.europa.eu

Publikationsbyrån

ISBN 978-92-79-16184-1

9 789279 16184 1